

Quan hệ EU - ASEAN trong bối cảnh chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU

EU - ASEAN relations in the context of the EU's Indo-Pacific strategy

Nguyễn Tuấn Bình^{a*}, Lê Thị Thanh Tâm^b
Nguyen Tuan Binh^{a*}, Le Thi Thanh Tam^b

^aKhoa Lịch sử, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế, Việt Nam

^aFaculty of History, University of Education, Hue University, 53000, Vietnam

^bHội Khoa học Lịch sử thành phố Đà Nẵng, Việt Nam

^bHistorical Science Association of Danang City, 550000, Danang, Vietnam

(Ngày nhận bài: 30/11/2022, ngày phản biện xong: 06/12/2022, ngày chấp nhận đăng: 19/12/2022)

Tóm tắt

Trong những năm đầu thế kỷ XXI, trọng tâm chiến lược toàn cầu chuyển dịch từ Đại Tây Dương sang Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, thế giới đang chứng kiến sự tranh giành quyền lực và ảnh hưởng giữa các nước lớn. Và khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương đã trở thành tâm điểm của cuộc cạnh tranh ngày càng quyết liệt này. Trong bối cảnh đó, hầu hết các quốc gia và tổ chức khu vực đều có sự điều chỉnh chiến lược đối với khu vực này, trong đó có Liên minh châu Âu (EU). Trong chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU, ASEAN nổi lên như là một nhân tố mang tầm quan trọng chiến lược. Một trong những chủ trương hợp tác chiến lược của EU tại khu vực này là đẩy mạnh quan hệ hợp tác với các nước ASEAN, đa dạng hóa quan hệ trên tất cả lĩnh vực. Bài viết phân tích chiến lược của EU đối với khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và đưa ra một số nhận xét về quan hệ EU - ASEAN từ sự tác động của chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU trong thập niên thứ hai của thế kỷ XXI.

Từ khóa: Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương; EU; ASEAN; chiến lược; tác động.

Abstract

In the early years of the twenty-first century, the global strategic focus shifted from the Atlantic Ocean to the Indo-Pacific, and the world was witnessing the competition for power and influence among major powers. The Indo-Pacific region has become the focus of this increasingly fierce competition. In that context, most countries and regional organizations have made strategic adjustments to this region, including the European Union (EU). In the EU's Indo-Pacific strategy, ASEAN emerges as a player of strategic importance. One of the EU's strategic cooperation policies in this region is to promote cooperation with ASEAN countries, and diversify relations in all fields. The article analyzes the EU's strategy for the Indo-Pacific region and makes some comments on EU-ASEAN relations from the impact of the EU's Indo-Pacific strategy in the second decade of the 21st century.

Keywords: Indo-Pacific; EU; ASEAN; strategy; impact.

*Corresponding Author: Nguyen Tuan Binh, Khoa Lịch sử, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế, Việt Nam
Email: nguyentuanbinh@hueuni.edu.vn

1. Mở đầu

Mối quan hệ giữa Liên minh Châu Âu (EU) và Hiệp hội Các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) bắt đầu từ năm 1972, khi Cộng đồng kinh tế châu Âu (EEC) trở thành thể chế đầu tiên xây dựng mối liên kết đối thoại và hợp tác với các nước trong khu vực Đông Nam Á. Quan hệ EU - ASEAN được xem là một trong những mối quan hệ liên khu vực lâu đời nhất. Mối liên kết này được chính thức hóa vào năm 1977 tại Hội nghị Bộ trưởng ASEAN lần thứ 10 (AMM), sau đó là Hội nghị cấp Bộ trưởng EU - ASEAN (EAMM) đầu tiên tại Brussels (Bi) vào tháng 11/1978. Trong bối cảnh những năm 1980, các nền kinh tế Đông Á nói chung và Đông Nam Á nói riêng có tốc độ tăng trưởng cao và nhanh chóng, đã thu hút sự chú ý của EU đối với khu vực này. Do vậy, EU đã công bố chiến lược mới đối với châu Á (vào năm 2001, EU đã điều chỉnh chiến lược này với tiêu đề “*Châu Âu và Châu Á: Một khuôn khổ chiến lược cho sự tăng cường quan hệ đối tác*”) vào năm 1994 để củng cố nhu cầu của mình trong việc nối lại mối quan hệ chặt chẽ với các nước châu Á. Điều này đã dẫn đến một bước đột phá trong quan hệ Á-Âu nói chung và quan hệ EU - ASEAN nói riêng với sự kiện Diễn đàn hợp tác Á-Âu (ASEM) được tổ chức tại Bangkok (Thái Lan) vào năm 1996.

Bước sang thế kỷ XXI, quan hệ EU - ASEAN có những bước tiến mạnh mẽ và đạt được nhiều thành tựu đáng kể. EU và ASEAN là những đối tác lâu đời cùng chia sẻ các giá trị, nguyên tắc và quan điểm về một trật tự quốc tế dựa trên luật lệ và chủ nghĩa đa phương hiệu quả. Việc thúc đẩy quan hệ Đối tác Chiến lược vào năm 2020 đánh dấu một chương mới trong quan hệ giữa hai tổ chức khu vực này. Theo quan điểm của EU, ASEAN đóng vai trò quan trọng trong việc thực hiện trật tự quốc tế dựa trên luật lệ và hợp tác đa phương nhằm giải quyết các thách thức toàn cầu. EU đánh giá cao

và mong muốn thúc đẩy hơn nữa quan hệ đối tác chiến lược với ASEAN và ủng hộ vai trò trung tâm của ASEAN trong cấu trúc an ninh khu vực.

Sau 50 năm nhìn lại, quan hệ EU - ASEAN đã đạt được một số kết quả nhất định, đóng góp vào sự phát triển chung của mỗi khu vực. Cả hai bên đều có cơ chế hợp tác đã được kiểm chứng, mạng lưới quan hệ mang lại nhiều lợi ích cho cả hai khối. Trong bối cảnh chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU được triển khai và Triển vọng ASEAN về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (AOIP), mối quan hệ giữa EU và ASEAN sẽ được tiếp thêm nhiều động lực mới để phát triển hơn nữa vào những thập niên tiếp theo của thế kỷ XXI.

2. Chiến lược của EU đối với khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương

Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là khu vực nằm ven bờ Ấn Độ Dương và phía Tây Thái Bình Dương cùng các vùng biển nối liền hai đại dương này, bao gồm các quốc gia ở Đông Bắc Á, Đông Nam Á, Nam Á cùng nhiều quốc gia thuộc Trung Đông và châu Phi. Chiếm gần một nửa dân số trên trái đất, Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương nằm ở vị trí trung tâm của các lợi ích chiến lược chính trị và kinh tế thế giới. Hiện nay, với nhiều nguồn tài nguyên phong phú và nhiều tuyến đường biển “yết hầu” cùng hoạt động kinh tế, thương mại năng động bậc nhất, khu vực này ngày càng đóng vai trò quan trọng trong thế kỷ XXI. Bước sang những năm đầu thế kỷ XXI, cùng với sự trỗi dậy của Trung Quốc, sự gia tăng ảnh hưởng kinh tế và chiến lược của Ấn Độ, sự lớn mạnh của ASEAN và tầm quan trọng ngày càng tăng của Ấn Độ Dương, trọng tâm chiến lược toàn cầu dịch chuyển từ Đại Tây Dương sang Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Trước những thay đổi nhanh chóng của cục diện thế giới, khái niệm về một không gian Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương bao trùm và rộng mở được các

nước trong khu vực đưa ra nhằm đối phó cũng như tận dụng cơ hội có được từ những sự đổi thay này. Năm 2017, tại Diễn đàn Hợp tác Kinh tế châu Á - Thái Bình Dương (APEC), Tổng thống Mỹ Donald Trump đã nhận định khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là sự lựa chọn chiến lược, đối sách chủ chốt ở châu Á, giữ vai trò quan trọng đối với an ninh và lợi ích quốc gia của Mỹ. Vì thế, nước này đã công bố chiến lược “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương: Tự do và rộng mở”. Trong khi đó, Trung Quốc cùng với Nga và Iran hình thành “tam giác quyền lực mới trên biển”. Theo giới phân tích quốc tế, cạnh tranh ảnh hưởng tại khu vực quan trọng chiến lược này sẽ tiếp tục gia tăng quyết liệt. Để không bị bỏ lại phía sau trong “cuộc chạy đua” ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, các cường quốc và tổ chức khu vực đều đưa ra những cách tiếp cận, chiến lược khác nhau, thể hiện sự quan tâm ngày một lớn đến khu vực này và EU cũng không phải là trường hợp ngoại lệ.

Về cơ bản, trọng tâm địa chính trị của EU vẫn tập trung tại khu vực Đông Âu - Địa Trung Hải hoặc mối quan hệ xuyên Đại Tây Dương với Mỹ. EU chủ yếu nhìn nhận khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương qua lăng kính thương mại và đầu tư. Từ năm 2018, EU bắt đầu đưa ra chiến lược “Kết nối châu Âu và châu Á” để liên kết hai châu lục này thông qua các mạng lưới giao thông, năng lượng, kết nối kỹ thuật số và con người. Trong đó, kết nối hàng hải giữ vị trí quan trọng vì 70% giá trị thương mại giữa châu Âu và châu Á thông qua các tuyến đường biển [12, tr. 3]. Theo quan điểm của EU, Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là một khu vực địa lý được xác định kéo từ Ấn Độ, Trung Quốc qua Nhật Bản, vươn tới Đông Nam Á, đi về phía Đông sang New Zealand và kết nối với Thái Bình Dương. Đây là khu vực “có tầm ảnh hưởng chiến lược hàng đầu đối với lợi ích của EU” và thuộc diện EU ưu tiên đẩy mạnh hợp tác. Khu vực Ấn Độ

Dương - Thái Bình Dương là điểm đến lớn thứ hai của hàng xuất khẩu từ EU, trong 10 đối tác thương mại lớn nhất của EU thì có 4 đối tác thuộc khu vực này [13]. Khu vực có các tuyến đường thủy quan trọng đối với thương mại của EU, bao gồm eo biển Malacca, Biển Đông và eo biển Bab-el-Mandeb. Bên cạnh đó, EU là đối tác thương mại lớn nhất của nhiều quốc gia trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, với 27 quốc gia thành viên EU xuất khẩu hơn 35% hàng hóa xuất khẩu sang khu vực này và 90% hàng hóa xuất khẩu này được vận chuyển qua Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương [4, tr. 12].

Với tham vọng tạo dựng chỗ đứng vững chắc cho các nước thành viên tại khu vực được xem là trung tâm của lợi ích chính trị và kinh tế thế giới, trong phiên họp tháng 4/2021, ngoại trưởng 27 nước thành viên EU đã thông qua Dự thảo *Chiến lược của EU về hợp tác ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương*, cho thấy một cách tiếp cận rộng mở hơn đối với khu vực này [22]. Chiến lược của Liên minh châu Âu có các mục tiêu chính sau: hỗ trợ các đối tác trong khu vực, thúc đẩy chương trình nghị sự toàn cầu của cộng đồng quốc tế và chương trình nghị sự kinh tế của EU, đóng góp một phần vào an ninh và quốc phòng của Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, đảm bảo kết nối chất lượng cao và thúc đẩy hợp tác trong các lĩnh vực nghiên cứu, đổi mới và số hóa [6].

Ngày 16/9/2021, ông Josep Borrell, đại diện cấp cao của EU phụ trách an ninh và chính sách đối ngoại, đã công bố *Báo cáo chung về Chiến lược hợp tác tại Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương của Liên minh châu Âu*. Theo đó, EU xác định 7 lĩnh vực ưu tiên trong chiến lược với Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương nhằm tăng cường sự hiện diện về kinh tế, chính trị và quân sự của EU tại khu vực, bao gồm:

1. *Đảm bảo thịnh vượng chung, phát triển bền vững*: EU xác định các đối tác ở Ấn Độ

Dương - Thái Bình Dương là những đối tác hợp tác cùng có lợi, thúc đẩy trật tự dựa trên luật pháp quốc tế, đảm bảo môi trường thương mại ổn định, thông qua các cơ chế đa phương, song phương để đảm bảo một môi trường thương mại bền vững, rộng mở; thông qua tăng cường các quan hệ thương mại, cụ thể hóa các thỏa thuận đã có, đàm phán các thỏa thuận mới; hỗ trợ quá trình chuyển đổi số, chuyển đổi xanh; mở rộng dự án “chuỗi cung ứng có trách nhiệm ở châu Á” với Trung Quốc, Nhật Bản, Thái Lan, Việt Nam.

2. *Thúc đẩy chuyển đổi xanh*: Xây dựng kế hoạch dài hạn trong ứng phó, giảm thiểu và thích ứng biến đổi khí hậu, chống các hoạt động làm mất đa dạng sinh học; xây dựng quan hệ đối tác xanh; tăng cường nghiên cứu, hỗ trợ chuyển đổi năng lượng sạch; nỗ lực giải quyết rác thải nhựa.

3. *Hợp tác quản trị đại dương*: Tăng cường quản trị đại dương trên cơ sở tôn trọng luật pháp quốc tế, đặc biệt là Công ước Liên Hợp Quốc về Luật biển (UNCLOS) năm 1982; đảm bảo quản lý bền vững tài nguyên biển, xây dựng mạng lưới dữ liệu biển quốc tế; duy trì vai trò là một trong các nhân tố đảm bảo an ninh hàng hải toàn cầu.

4. *Tăng cường quản trị kinh tế số*: Tăng cường hợp tác, thúc đẩy chuyển đổi kinh tế số; phát triển các tiêu chuẩn cho các công nghệ mới như trí tuệ nhân tạo; bổ sung đàm phán về thương mại điện tử để tạo thuận lợi cho thương mại kỹ thuật số, trước mắt là với Nhật Bản, Hàn Quốc, Singapore, sau đó là Ấn Độ, ASEAN. Tăng cường hợp tác bảo vệ dữ liệu an toàn.

5. *Thúc đẩy kết nối khu vực*: Thúc đẩy kết nối trên nhiều mặt với các đối tác; chú trọng các “đối tác kết nối” với Nhật Bản, Ấn Độ, tăng cường quan hệ với các đối tác quan trọng như ASEAN, mở rộng quan hệ với các đối tác mới gồm Australia, Hàn Quốc; thúc đẩy kết nối với các đối tác Đông Phi và Tây Ấn Độ Dương.

6. *Duy trì an ninh khu vực*: Ưu tiên thúc đẩy một cấu trúc an ninh khu vực mở dựa trên luật lệ, đảm bảo an toàn, an ninh, tăng cường hiện diện hải quân tại khu vực; tổ chức tập trận chung về chống cướp biển, đảm bảo tự do hàng hải; tăng cường hợp tác chống khủng bố, an ninh mạng, không phổ biến vũ khí hạt nhân; chú trọng hợp tác chống tin giả.

7. *Đảm bảo an ninh con người*: Xác định y tế là một trong các trọng tâm hợp tác chính, ưu tiên hợp tác ứng phó đại dịch COVID-19 và các cuộc khủng hoảng y tế tương lai; hỗ trợ trang thiết bị y tế và hỗ trợ các nước tiếp cận vaccine qua cơ chế COVAX; chú trọng hợp tác nghiên cứu để chống lại các bệnh truyền nhiễm, cải thiện khả năng tiếp cận thuốc và các phương pháp điều trị; tăng cường hợp tác chống ô nhiễm, hỗ trợ giảm thiểu rủi ro thiên tai [14].

Cũng trong văn bản này, Liên minh châu Âu cũng đã đưa ra nhiều sáng kiến hợp tác cụ thể như: Liên minh Xanh (về biến đổi khí hậu), Horizon Europe (về nghiên cứu sáng tạo), Mạng lưới Ngoại giao mạng (về an ninh mạng) hay Thỏa thuận Đối tác số (về các công nghệ mới như trí tuệ nhân tạo và củng cố chuỗi cung ứng bền vững)... Về vấn đề an ninh hàng hải, EU khẳng định sẽ tiến hành tập trận chung và điều tàu đến cập cảng tại khu vực để bảo vệ tự do hàng hải [19, tr. 134]. Chiến lược này cũng cho thấy EU quan tâm nhiều hơn đến vấn đề an ninh biển và an ninh phi truyền thống.

Có thể nói, với bản *Báo cáo chung về Chiến lược hợp tác tại Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương của EU*, chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU đã chính thức ra đời. Mục tiêu của chiến lược EU đề ra là tăng cường và mở rộng hợp tác kinh tế ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Cùng lúc, EU muốn củng cố các quy tắc thương mại quốc tế, trợ giúp các đối tác phòng chống và thích ứng với biến đổi khí hậu, tăng cường hợp tác y tế với các nước kém phát triển. Một mục tiêu khác mà EU

hướng đến là tăng cường an ninh hàng hải và bảo đảm giao thương an toàn, không đứt quãng trên các tuyến hàng hải ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Theo hướng này, EU và các nước thành viên sẽ từng bước tăng cường sự hiện diện hải quân tại khu vực. Ngoài ra, EU cũng dành ưu tiên cho phát triển hợp tác vận tải, năng lượng với các quốc gia ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Nguyên tắc chính của chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU là hình thành một trật tự quốc tế dựa trên luật lệ để giải quyết tốt hơn các thách thức toàn cầu, bao gồm cả biến đổi khí hậu và đại dịch COVID-19 [18].

Việc châu Âu tăng cường can dự vào khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương xuất phát từ vai trò quan trọng cả về địa kinh tế lẫn địa chính trị của khu vực đối với EU. Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là thị trường xuất khẩu lớn thứ hai của EU, có 4/10 đối tác thương mại hàng đầu của tổ chức này [13]. Các nước châu Âu và khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương có những mối đe dọa chung như đại dịch COVID-19, đứt gãy chuỗi cung ứng. Để giải quyết các thách thức này, các nước cần phải hợp tác và hỗ trợ nhau, làm cho lợi ích của EU tại khu vực ngày càng tăng. Mặt khác, cũng đã xuất hiện sự cạnh tranh quyền lực lớn cùng với những thách thức đang nổi lên có ảnh hưởng đến sự ổn định của khu vực, bao gồm cả tự do hàng hải, nhất là tự do thương mại tại Biển Đông. Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Liên minh châu Âu “thể hiện các cam kết của EU trong việc đóng góp vào sự ổn định, an ninh, thịnh vượng và phát triển bền vững của khu vực, phù hợp với các nguyên tắc dân chủ, pháp quyền, nhân quyền và luật pháp quốc tế” (Josep Borrell) [11].

Mặc dù chưa phải là chiến lược cụ thể, nhưng với những nội dung cơ bản, chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương sẽ giúp EU củng cố trọng tâm và hành động tại khu vực trên cơ sở phát huy dân chủ và luật pháp quốc

tế. Theo đó, EU sẽ đẩy mạnh đầu tư và có thể tăng cường độ phủ sóng an ninh tại khu vực quan trọng này. Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương còn giúp EU củng cố vai trò của tổ chức này trong quan hệ hợp tác với các nước, ở đó các bên có thể tìm thấy điểm tương đồng dựa trên những nguyên tắc cùng chia sẻ hoặc chung lợi ích. Trên cơ sở đó, EU có thể xây dựng khung chiến lược với nhiều giải pháp chính trị dành cho khu vực, hình thành các điểm kết nối và tăng cường hợp tác trên các lĩnh vực cụ thể, trong đó có chính sách quốc phòng, an ninh với các đối tác tại Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, đặc biệt là với tổ chức ASEAN.

3. Tác động của chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU đối với quan hệ EU - ASEAN hiện nay

3.1. Nhìn lại quan hệ EU - ASEAN

Kể từ thời điểm EU chính thức trở thành đối tác đối thoại của ASEAN (năm 1977), quan hệ giữa hai tổ chức này trải qua những bước thăng trầm. Bước sang đầu thế kỷ XXI, quan hệ EU - ASEAN đã phát triển trên các lĩnh vực chủ yếu như: Chính trị - an ninh, kinh tế - thương mại, văn hóa - xã hội... Đối với quan hệ hợp tác với ASEAN, EU thừa nhận rằng “EU có lợi ích chiến lược trong việc tăng cường mối quan hệ với Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á, bởi vì “ASEAN là trọng tâm của các nỗ lực xây dựng một trật tự an ninh khu vực vững chắc hơn ở châu Á - Thái Bình Dương rộng lớn hơn” [17, tr. 2]. Trong những năm qua, quan hệ giữa EU và ASEAN được diễn ra ở các cấp độ khác nhau, cụ thể: Giữa các quốc gia thành viên EU và các quốc gia thành viên ASEAN; thông qua mối hợp tác liên khu vực EU - ASEAN nhiều triển vọng hơn; thông qua những nỗ lực chung của quan hệ EU - ASEAN tại các diễn đàn và thể chế đa phương như: Diễn đàn Khu vực ASEAN (ARF), Hội nghị Á-Âu (ASEM), Liên Hợp Quốc [16, tr. 11].

Mối quan hệ hiện nay giữa hai tổ chức khu vực EU và ASEAN dựa trên cách tiếp cận ba cấp độ:

Thứ nhất, có một diễn đàn không chính thức của Hội nghị Á-Âu (ASEM) xuyên lục địa về cách tiếp cận đối thoại. ASEM bao gồm tất cả các quốc gia thành viên ASEAN và EU và Australia, Bangladesh, Trung Quốc, Ấn Độ, Nhật Bản, Kazakhstan, Hàn Quốc, Na Uy, Mông Cổ, New Zealand, Pakistan, Thụy Sĩ và Nga. EU và Ban Thư ký ASEAN cũng tham gia các cuộc họp không chính thức này với tư cách là các đối tác thể chế.

Thứ hai, có cấu trúc liên khu vực với 20 cuộc đối thoại ASEAN - EU và có thể được gom lại thành năm nhóm chủ đề: tính bền vững về khí hậu và môi trường; giới, lao động và quyền con người; cơ sở hạ tầng; sức khỏe và khoa học; và thương mại và kinh tế.

Thứ ba, có nhiều mối quan hệ song phương giữa ASEAN và các nước thành viên EU. Nhiều cuộc tham vấn được tổ chức thông qua một loạt các diễn đàn triệu tập khu vực rộng lớn, bao gồm Hội nghị Bộ trưởng ASEAN-EU, Hội nghị các quan chức cấp cao ASEAN-EU, Ủy ban Hợp tác chung ASEAN-EU và Diễn đàn Khu vực ASEAN (ARF) mà EU tham gia với tư cách là một đối tác đối thoại [24, tr. 117].

Ngày 01/12/2020, một quyết định lịch sử đã được công bố nhân dịp Hội nghị Bộ trưởng ASEAN - EU (AEMM) lần thứ 23 diễn ra theo hình thức trực tuyến. ASEAN và EU đã chính thức tuyên bố nâng cấp quan hệ “đối tác đối thoại” lên “đối tác chiến lược”, mở đầu một chương mới trong mối quan hệ giữa hai tổ chức này [8]. Hai bên nhấn mạnh bước đi lịch sử này và khẳng định những giá trị, lợi ích nền tảng, bản chất toàn diện của mối quan hệ đối tác đối thoại ASEAN - EU trong hơn 40 năm qua; đồng thời, thể hiện tầm nhìn chung về hợp tác đa phương, cam kết mạnh mẽ tăng cường phối hợp cũng như thúc đẩy hợp tác đa phương khu

vực và quốc tế, trên cơ sở chia sẻ các giá trị và lợi ích chung về một trật tự quốc tế dựa trên luật pháp. Điều này được xem là một trong những động lực quan trọng thúc đẩy sự trao đổi mang tầm chiến lược tích cực hơn giữa hai khu vực, phản ánh vai trò trung tâm của ASEAN và quyền tự chủ chiến lược của EU. Có thể nói, quan hệ đối tác chiến lược EU - ASEAN là một bước quan trọng tiếp theo trong quá trình xây dựng chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU.

Có nhiều lý do để giải thích sự nâng cấp trong quan hệ đối tác chiến lược EU - ASEAN, nhưng tựu trung lại có hai vấn đề nổi bật. *Thứ nhất*, việc Mỹ thực hiện chính sách “Xoay trục” (hoặc “Tái cân bằng”) sang châu Á vào năm 2011 đã thay đổi các xu hướng địa chính trị cơ bản ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương và hiện nay là Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Sự cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung ở Đông Nam Á đã làm gia tăng những căng thẳng giữa hai cường quốc và biến khu vực này trở thành một bài “test” quan trọng về cách Trung Quốc định hình lại cấu trúc an ninh châu Á và quản trị khu vực. *Thứ hai*, những nỗ lực của ASEAN nhằm xây dựng Cộng đồng Kinh tế ASEAN với thị trường hơn 600 triệu người tiêu dùng đã đạt được một số bước tiến đáng ghi nhận. Mặc dù vẫn còn nhiều hạn chế nhưng Cộng đồng Kinh tế ASEAN đã tạo ra một nền tảng thống nhất nhằm đưa ASEAN trở thành một điểm đến đầu tư hấp dẫn, trong đó có EU.

3.2. Quan hệ EU - ASEAN dưới tác động từ chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU

Với sự triển khai chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương từ năm 2021 đến nay của Liên minh châu Âu, quan hệ đối tác chiến lược giữa EU và ASEAN hứa hẹn sẽ tiếp tục được phát triển hơn, thể hiện qua những vấn đề chủ yếu sau:

Thứ nhất, ASEAN được EU xác định là trung tâm của chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, tạo nền tảng mới cho quan hệ EU - ASEAN trong các cơ chế hợp tác đa phương

Kể từ khi công bố chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, ASEAN càng trở nên quan trọng đối với EU. Một trong những chủ trương hợp tác chiến lược tại Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU là đẩy mạnh quan hệ hợp tác với các nước ASEAN, đa dạng hóa quan hệ trên tất cả lĩnh vực. Bởi lẽ, ASEAN bao gồm các nước đang phát triển năng động, chứa đựng trong đó là “tuyến đường” biển ngắn nhất kết nối các quốc gia ở Ấn Độ Dương, châu Âu, châu Phi với các quốc gia châu Á và châu Đại Dương. Các cơ chế, cấu trúc an ninh đa phương do ASEAN định hình và dẫn dắt, như: Diễn đàn khu vực ASEAN (ARF), ASEAN+3; Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng ASEAN (ADMM) và Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng ASEAN mở rộng (ADMM+); Cộng đồng an ninh - chính trị ASEAN (APSC)... thường xuyên được mở rộng, nâng cao cả về quy mô, cấp độ và tính chất, tạo không gian đối thoại cởi mở và xây dựng được lòng tin trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương.

Trong bài phát biểu *Cách tiếp cận của EU đối với Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương*, Phó Chủ tịch Josep Borrell, đại diện Cấp cao tại Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược và Quốc tế (CSIS), cũng đã nhấn mạnh “ASEAN nằm ở vị trí trung tâm trong chiến lược Ấn Độ Dương của Liên minh châu Âu” [13] và nhấn mạnh sự ủng hộ của khối này đối với vai trò trung tâm của ASEAN và các tiến trình khác do ASEAN dẫn dắt. EU muốn giữ ASEAN ở vị trí trung tâm của cấu trúc khu vực không chỉ xuất phát từ vị trí địa lý của ASEAN (nằm giữa Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương) mà còn bởi vì tất cả các đối tác trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương cũng là đối tác đối thoại của ASEAN. Tất cả đều là một phần của một hoặc

nhiều cơ chế do ASEAN lãnh đạo, chẳng hạn như Hội nghị Cấp cao Đông Á (EAS), Diễn đàn Khu vực ASEAN (ARF) và ADMM+, và do đó đã đưa ra các cam kết chiến lược cho ASEAN. Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU có thể xem là “tín hiệu tốt” cho ASEAN và phần còn lại của khu vực này, bởi vì chiến lược của EU bổ sung thêm khía cạnh quy phạm pháp lý bền vững cho cấu trúc Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương [20]. Bên cạnh đó, sự “đồng bộ hoá” và gia tăng kết nối của EU với ASEAN được xem là một nỗ lực tránh xa mâu thuẫn cạnh tranh Mỹ - Trung Quốc đang diễn ra hiện nay, bất chấp những nỗ lực của chính quyền Joe Biden trong việc hình thành hợp tác Mỹ - Âu - Nhật để đối phó với sự gia tăng ảnh hưởng của Trung Quốc ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương.

Thứ hai, sự “hòa hợp” giữa chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU và Triển vọng ASEAN về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (AOIP) góp phần thúc đẩy sự phát triển quan hệ EU - ASEAN

Ra đời từ năm 2019, Triển vọng ASEAN về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (AOIP) mang tính bao trùm và thúc đẩy các nguyên tắc chính: công khai, minh bạch, hòa nhập, khuôn khổ dựa trên quy tắc, quản trị tốt, tôn trọng chủ quyền và tôn trọng luật pháp quốc tế như Hiến chương Liên Hợp Quốc và UNCLOS 1982 nhằm “tăng cường vai trò trung tâm của ASEAN, cởi mở, minh bạch, toàn diện, một khuôn khổ dựa trên quy tắc, quản trị tốt, tôn trọng chủ quyền, không can thiệp, bổ sung với các khuôn khổ hợp tác hiện có, bình đẳng, tôn trọng lẫn nhau, tin cậy lẫn nhau, cùng có lợi và tôn trọng luật pháp quốc tế” [5, tr. 38]. AOIP cũng xác định bốn lĩnh vực hợp tác chính: Hợp tác hàng hải, Kết nối, Mục tiêu phát triển bền vững của Liên Hợp Quốc năm 2030, Kinh tế và các lĩnh vực hợp tác có thể có khác [1]. Ngoài ra, AOIP ghi nhận tính bổ sung của các khuôn

khô hợp tác hiện có như EAS, ARF và ADMM-Plus. ASEAN hiện đang nỗ lực tìm cách tiếp tục lồng ghép quan hệ hợp tác trong khuôn khổ AOIP với các đối tác bên ngoài, như Liên minh châu Âu. Tại Hội nghị hậu Bộ trưởng của ASEAN với EU vào tháng 8/2021, EU đã bày tỏ sự ủng hộ đối với AOIP [2]. Hơn nữa, EU cũng dành sự quan tâm của tổ chức này trong việc khám phá sức mạnh tổng hợp giữa chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU và AOIP.

Nhìn chung, chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU và Triển vọng ASEAN về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (AOIP) có một số lĩnh vực hợp tác đầy tiềm năng, bao gồm:

(1) Hướng tới các cam kết đã được thống nhất chung như Chương trình nghị sự 2030 và các mục tiêu phát triển bền vững, cũng như Thỏa thuận Paris về biến đổi khí hậu, bao gồm thông qua các cuộc đối thoại cấp cao.

(2) Thúc đẩy tăng trưởng kinh tế tổng thể và hướng tới một hiệp định thương mại giữa các khu vực. Điều này bao gồm việc thu hẹp mức độ tham vọng giữa hai khu vực và tìm ra các lĩnh vực trọng tâm chung.

(3) Thúc đẩy hơn nữa kết nối, bao gồm cả việc thông qua Hiệp định Vận tải Hàng không toàn diện ASEAN - EU (CATA) bao gồm 37 quốc gia (hiệp định đầu tiên giữa các khu vực), cũng như sự hỗ trợ của EU đối với Kế hoạch tổng thể về Kết nối ASEAN 2025 và xem đây là một trong những thành phần cốt lõi của quan hệ ASEAN - EU.

(4) Tăng cường đối thoại về an ninh hàng hải cũng như các lĩnh vực an ninh khác như tội phạm xuyên quốc gia, cướp biển, chống khủng bố, an ninh mạng, không phổ biến vũ khí và giải trừ quân bị.

(5) Đẩy nhanh quá trình chuyển đổi xanh và kỹ thuật số, bao gồm hỗ trợ Kế hoạch tổng thể kỹ thuật số ASEAN 2025 và phát triển các tiêu

chuẩn trong các công nghệ mới nổi. Điều này sẽ giúp thúc đẩy sự hội tụ giữa các chế độ bảo vệ dữ liệu để đảm bảo các luồng dữ liệu an toàn và miễn phí [18].

Một lĩnh vực hợp tác tiềm năng khác là EU và ASEAN đang tăng cường khả năng chuẩn bị và năng lực ứng phó với các tình huống khẩn cấp về sức khỏe hiện tại và trong tương lai. Tầm quan trọng của việc cùng nhau chống lại đại dịch COVID-19 và “xây dựng trở lại tốt hơn” [3] đã được nhấn mạnh trong tất cả các cuộc họp giữa ASEAN và EU.

Thứ ba, chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU góp phần tăng cường hợp tác an ninh giữa EU và ASEAN

Trong quá trình triển khai chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, do tầm quan trọng của biến đổi với thương mại và an ninh, EU lo ngại về các vấn đề tranh chấp hàng hải khác nhau ở châu Á và Đông Nam Á như: Biển Hoa Nam, Hoa Đông và Biển Đông, qua đó ảnh hưởng đến giá trị thương mại của EU ở khu vực này. Cho nên về mặt chiến lược, Liên minh châu Âu cũng đã bày tỏ sự quan tâm về các khu vực biển quan trọng ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và mong muốn cho các đối tác khác trong khu vực có thể cùng tham gia vào sáng kiến này. Ngoài ra, EU cũng đang tìm kiếm một vai trò mạnh mẽ hơn trong cấu trúc an ninh ASEAN thông qua yêu cầu tham gia Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng ASEAN Plus (ADMM-Plus). Nhận thức được tầm quan trọng chiến lược của châu Á và xóa mờ các mối đe dọa bên trong và bên ngoài, EU đang mở rộng sự tham gia của mình vào các vấn đề an ninh ở khu vực, đặc biệt là với ASEAN và ARF, đồng thời thể hiện sự sẵn sàng của EU trong việc đóng góp vào cấu trúc an ninh khu vực đang nổi lên và để giúp giải quyết các mối đe dọa an ninh hiện hữu. Với tư cách là một tổ chức hội nhập khu vực, EU ủng hộ mạnh mẽ sự hội nhập của ASEAN và công nhận vai trò trung tâm của

ASEAN trong cấu trúc khu vực đang phát triển ở Châu Á - Thái Bình Dương. Một ASEAN mạnh mẽ, đoàn kết và tự tin là sẽ mang nhiều lợi ích cho EU ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương.

Bên cạnh đó, trong việc tăng cường gắn kết với ASEAN và ARF, EU có thể đóng góp vào việc định hình khuôn khổ khu vực mà trong đó các mối quan hệ song phương có thể được phát triển [23, tr. 14]. Hội nhập khu vực là một yếu tố ổn định và hội nhập sâu rộng hơn của ASEAN sẽ thúc đẩy tăng trưởng và năng động kinh tế vì lợi ích của chính nó và các đối tác thương mại. Xây dựng năng lực thể chế để hỗ trợ hội nhập kinh tế khu vực của ASEAN là một con đường mà EU đã và sẽ tiếp tục sử dụng để phát triển các liên kết chặt chẽ hơn và hiểu biết lẫn nhau tốt hơn. EU sẵn sàng tiếp tục chia sẻ với ASEAN kinh nghiệm, bài học kinh nghiệm và các thông lệ tốt nhất, đồng thời thừa nhận những khác biệt giữa hai khối [21, tr. 173]. EU có thể đóng góp vào việc phát triển các khuôn khổ thể chế khu vực, giảm bớt sự chênh lệch trong khu vực, tạo ra các cơ chế giải quyết tranh chấp độc lập và phi chính trị giữa các quốc gia thành viên, dân chủ hóa quản trị khu vực của ASEAN và các quốc gia thành viên, qua đó củng cố việc bảo vệ nhân quyền trong khu vực và trong các nước ở Đông Nam Á. Tuy nhiên, từ góc độ ASEAN, vấn đề quan trọng nhất trong hợp tác với EU vẫn là đầu tư và thương mại của châu Âu với các nước ASEAN. ASEAN là đối tác thương mại lớn thứ ba của EU, sau Mỹ và Trung Quốc; ở chiều ngược lại, EU là đối tác thương mại lớn thứ hai của ASEAN (sau Trung Quốc), chiếm khoảng 14% tổng giá trị thương mại của ASEAN [15, tr. 182]. Đối với EU, việc củng cố chủ nghĩa khu vực ASEAN cả về thể chế và kinh tế sẽ tạo cơ hội thúc đẩy cấu trúc khu vực mới nổi ở Đông Á, vốn cũng sẽ đối trọng với Trung Quốc. Một ASEAN gắn kết, thịnh vượng và hội nhập có thể không chỉ là một vùng ngoại vi của

Trung Quốc, do đó chứng tỏ là một nhân tố quan trọng trong việc chuyển dịch cán cân quyền lực ở châu Á [7, tr. 327].

Có thể nói, tiền đề quan trọng cho quan hệ đối tác chiến lược EU - ASEAN trong hơn 2 năm qua là những giá trị lợi ích chung liên quan đến chủ nghĩa đa phương hiệu quả và bền vững, trật tự quốc tế dựa trên luật lệ, cũng như thương mại tự do và công bằng [10]. Sự hội tụ mạnh mẽ trong quan hệ EU - ASEAN là những giá trị mạnh mẽ làm nền tảng cho trật tự Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Ngoài ra, hai tổ chức này cũng tập trung mạnh mẽ vào việc phát triển quan hệ đối tác chiến lược, cùng nhau giải quyết các thách thức chung và xây dựng lòng tin - bao gồm cả với Trung Quốc. ASEAN xem EU là một trong những đối tác bên ngoài đáng tin cậy nhất. Các cuộc khảo sát do Viện ISEAS-Yusof Ishak thực hiện đã cho thấy mức độ tin cậy của EU trong khu vực tăng vọt từ 38,7% (năm 2020) lên 51% (năm 2021), trong khi tỷ lệ không tin tưởng đã giảm từ 36,9% xuống 29,6% cùng giai đoạn. Số lượng các quốc gia thành viên ASEAN chọn EU là lựa chọn hàng đầu của họ về độ tin cậy đã tăng từ 6 lên 9 nước (Thái Lan, Malaysia, Philippines, Indonesia, Campuchia, Singapore, Lào, Myanmar và Brunei) vào năm 2021 [9, tr. 110]. Điều này cho thấy một thỏa thuận ngày càng tăng trong khối ASEAN về độ tin cậy của EU, tạo tiền đề thuận lợi cho mối quan hệ EU - ASEAN tiến xa hơn trong những thập niên tiếp theo của thế kỷ XXI.

4. Kết luận

Với việc triển khai chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương từ tháng 9/2021, EU đã cho thấy nhận thức của tổ chức này về tầm quan trọng của khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương trong thời đại hậu Brexit. Đây là khu vực mà EU có lợi ích kinh tế nhưng cũng có nhiều thách thức về cạnh tranh địa chiến lược, thương mại và giá trị, ảnh hưởng đến trật tự thế giới dựa trên luật lệ có lợi cho khối. Chiến lược

Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là một minh chứng cho một quá trình nhận thức và điều chỉnh chính sách đối ngoại chung và đề cao quyền tự chủ chiến lược của EU đối với khu vực này. Nếu như trước đây, EU chỉ dựa trên những hoạt động rời rạc, thiếu sự phối hợp giữa một số nước lớn trong tổ chức và chủ yếu thúc đẩy hiện diện kinh tế và chính trị tại khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, thì hiện nay, EU nhấn mạnh phối hợp chung giữa các thành viên và với các đối tác, bên cạnh đó, EU đã chia sẻ nguồn lực sang lĩnh vực an ninh, nhất là an ninh biển và an ninh phi truyền thống. Chiến lược này đã góp phần làm thay đổi “hình ảnh EU” trên trường quốc tế nói chung và với các chủ thể trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương nói riêng. Đây cũng là một bước tiến trong chính sách đối ngoại của EU khi các quốc gia thành viên đạt được đồng thuận lớn trong cách tiếp cận với khu vực này, thể hiện sự đoàn kết và lập trường chung của khối này đối với khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Cùng với việc nhấn mạnh vai trò trung tâm của ASEAN trong khu vực, quan hệ EU - ASEAN được thúc đẩy bởi “chất xúc tác” là chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU.

Trong bối cảnh chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU, quan hệ đối tác chiến lược EU - ASEAN không chỉ là kết quả của một môi quan hệ song phương đang ngày càng phát triển mà còn thể hiện nhu cầu nội tại của cả hai bên, có ý nghĩa quan trọng đối với hai tổ chức cũng như cộng đồng quốc tế. Về phía EU, việc xác định vị trí trung tâm của ASEAN và tăng cường quan hệ hợp tác với tổ chức này là một nội dung quan trọng trong chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của EU. Nâng cấp quan hệ với ASEAN, EU một lần nữa tái khẳng định ủng hộ ASEAN giữ vai trò trung tâm trong việc định hình cấu trúc khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương rộng mở, minh bạch, bao trùm và dựa trên luật pháp, với nền tảng là các cơ chế và tiến trình do

ASEAN dẫn dắt. Trở thành đối tác chiến lược của ASEAN, EU có nhiều cơ hội quan trọng để tăng cường ảnh hưởng trong các lĩnh vực, như an ninh - chính trị, kinh tế - thương mại, giao lưu nhân dân... Về phía ASEAN, tăng cường quan hệ với EU là một nhu cầu và là bước đi quan trọng trong quá trình mở rộng không gian chiến lược của tổ chức này nhằm ứng phó với những cạnh tranh, xung đột và giải quyết bất ổn ngày càng gia tăng trong khu vực Đông Nam Á. Bên cạnh những lợi ích kinh tế mang lại, quan hệ với EU sẽ giúp ASEAN hoàn thiện thể chế, đưa ra những quy chuẩn cao, phù hợp xu thế về phát triển bền vững, môi trường, luật pháp, bảo vệ vị trí trung tâm và hỗ trợ tiến trình hội nhập của ASEAN. Những điều này đã thúc đẩy ASEAN coi EU là một trong những đối tác hợp tác đáng tin cậy nhất, khuyến khích EU hợp tác thúc đẩy các mục tiêu của Hiệp hội trên cơ sở tăng cường lòng tin, tôn trọng lẫn nhau và cùng có lợi, qua các cơ chế do ASEAN chủ trì. Không giống như mối quan hệ giữa hai quốc gia có chủ quyền thông thường, mối quan hệ giữa EU và ASEAN là quan hệ giữa hai tổ chức khu vực châu Âu và Đông Nam Á, do vậy, EU và ASEAN sẽ cần điều chỉnh quan hệ hợp tác song phương ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và xem xét các lợi ích đa dạng của các quốc gia thành viên.

Tài liệu tham khảo

- [1] ASEAN (2019). *ASEAN Outlook on the Indo-Pacific*. Truy cập 21/5/2022, từ https://asean.org/asean2020/wp-content/uploads/2021/01/ASEAN-Outlook-on-the-Indo-Pacific_FINAL_22062019.pdf.
- [2] ASEAN (2021). *Chairman's Statement of The ASEAN Post Ministerial Conference (PMC) 10+1 Sessions with The Dialogue Partners*. Truy cập 21/6/2022, từ <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/08/Final-Chairmans-Statement-of-the-ASEAN-Post-Ministerial-Conference-101-with-the-Dialogue-Partners-1.pdf>.
- [3] ASEAN and EU (2021). *Co-Chairs' Press Release of the 23rd ASEAN - EU Ministerial Meeting*. Truy cập 15/5/2022, từ <https://asean.org/co-chairs-press-release-of-the-23rd-asean-eu-ministerial-meeting/>.

- [4] Berkofsky, A. (2021). Europe's Involvement in the Indo-Pacific Region: Determined on Paper, Timid in Reality. *Asia Paper*, August 2021, Institute for Security and Development Policy, Sweden, 5-45.
- [5] Bowen, J. (2021). *Europe's Indo-Pacific Embrace: Global Partnerships for Regional Resilience*. Australia: Perth USAsia Centre & Konrad-Adenauer-Stiftung.
- [6] Butcher, L. A. (2021). *Assessing the EU's Indo-Pacific Strategy*. Truy cập 27/6/2022, từ <https://eias.org/op-ed/assessing-the-eus-indo-pacific-strategy/>.
- [7] Christiansen, T., Kirchner, E. & Murray, P. (2013). *The Palgrave Handbook of EU - Asia Relations*. London: Palgrave Macmillan UK.
- [8] Demonte, V. (2021). *From Dialogue to Strategic Partnership - A Promising Future for EU - ASEAN Relations*. The European Institute for Asian Studies (EIAS). Truy cập 18/8/2022, từ <https://eias.org/publications/op-ed/from-dialogue-to-strategic-partnership-a-promising-future-for-eu-asean-relations/>.
- [9] Echle, C. & Kliem, J. (2022). *European Strategic Approaches to the Indo-Pacific*. Singapore: Konrad-Adenauer-Stiftung.
- [10] EU in ASEAN website (2021). *EU - ASEAN Strategic Partners Blue Book 2021*. Truy cập 21/8/2022, từ <https://euinasean.eu/wp-content/uploads/2021/04/Blue-Book-2021.pdf>.
- [11] EU in ASEAN website (2022). *45 Years of Relations EU - ASEAN Strategic Partnership Blue Book 2022*. Truy cập 20/9/2022, từ <https://euinasean.eu/wp-content/uploads/2022/05/Blue-Book-EU-ASEAN-2022-eDocument-FA.pdf>.
- [12] European Commission (2018). *Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank: Connecting Europe and Asia - Building blocks for an EU Strategy*. Brussels: Publications Office of the European Union.
- [13] European Union (2021). *The EU Approach to the Indo-Pacific: Speech by High Representative/Vice-President Josep Borrell at the Centre for Strategic and International Studies (CSIS)*. European Union Websites. Truy cập 06/7/2022, từ https://www.eeas.europa.eu/node/99501_fr.
- [14] European Union (2022). *EU Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific*. European Union Websites. Truy cập 12/8/2022, từ https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eu-indo-pacific_factsheet_2022-02_0.pdf.
- [15] Floristella, A. P. (2020). Reconciling Pragmatism with Idealism in the European Union's Security Cooperation with ASEAN. *Contemporary Southeast Asia*, 42(2), 174-199.
- [16] Hwee, Y. L. (2020). ASEAN and EU: From Donor-Recipient Relations to Partnership with a Strategic Purpose. In Koh, T., Yeo, L. H., *ASEAN - EU Partnership: The Untold Story* (pp. 3-12). Singapore: World Scientific Publishing Company.
- [17] Joint Communication to the European Parliament and the Council (2015). *The EU and ASEAN: A Partnership with a Strategic Purpose*. May 18, 2015, Brussels.
- [18] Lin, J. (2021). *The EU in the Indo-Pacific: A New Strategy with Implications for ASEAN*. ISEAS Perspective. Truy cập 30/5/2022, từ <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2021-164-the-eu-in-the-indo-pacific-a-new-strategy-with-implications-for-asean-by-joanne-lin/>.
- [19] Minh, P. Q. & Trang, N. T. T. (đồng chủ biên, 2021). *Quan hệ quốc tế ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương: Tự do và rộng mở*. Hà Nội: Nxb. Thế giới.
- [20] Mishra, R. (2021). *The EU's Indo-Pacific Strategy is Good News for ASEAN*. Truy cập 29/8/2022, từ <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/eus-indo-pacific-strategy-good-news-asean>.
- [21] Novotny, D. & Portela, C. (2012). *EU - ASEAN Relations in the 21st Century: Strategic Partnership in the Making*. London: Palgrave Macmillan UK.
- [22] Pejsova, E. (2021). *The EU's Indo-Pacific Strategy in 10 Points*. Truy cập 12/7/2022, từ <https://thediplomat.com/2021/04/the-eus-indo-pacific-strategy-in-10-points/>.
- [23] Reiterer, M. (2014). The EU's Comprehensive Approach to Security in Asia. *European Foreign Affairs Review* 19, 1, 1-22.
- [24] Thearith, L., Chanborey, C., Menghour, L., Ngoun, K., Paciello, M. & Chhay, L. (eds, 2021). *Cambodia's ASEAN Chairmanship in 2022: Priorities and Challenges*. Cambodia: Asian Vision Institute & Konrad-Adenauer-Stiftung Cambodia.